

Posudek oponenta disertační práce PhDr. Karla Hanuše

“Soumrak sociálního státu? Předkrizové, krizové a postkrizové vývojové tendence sociálního státu ve Švédsku”

předkládané v roce 2019 na katedře sociologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Stručná charakteristika práce

Předložená práce zkoumá vývoj sociálního státu ve Švédsku a způsoby, jakými švédský sociální model reagoval jednak na hospodářské krize, jednak na nástup současné vlny globalizace a jejího ideologického doprovodu v podobě neoliberalismu. V těchto souvislostech autor analyzuje vývoj švédské politiky v oblastech významných pro instituci sociálního státu. Vychází přitom z rozboru relevantních sociologických a politologických teorií a aplikuje jejich výkladový aparát na zkoumaný problém tam, kde to může přispět k vysvětlení zvláštností švédského vývoje.

Stručné celkové zhodnocení práce

Pro celou práci je charakteristické solidní zvládnutí teoretického rámce a velice podrobná znalost historie i současnosti ekonomického, politického, sociálního i názorového vývoje a stavu švédské společnosti. Autor prokazuje schopnost propojit teoretická východiska s bohatou databází osvětlující různé aspekty zkoumané problematiky. Nedopouští se zkratkovitých závěrů, ani černobílého vidění, dokáže zachytit zkoumané fenomény v jejich souvislostech i s jejich vnitřními rozpory. Dokáže sledovat nit věcného výkladu i v tematickém prostředí zatíženém velkými ideologickými spory.

Struktura argumentace.

Autor se vyjadřuje pojmově precizně, výklad má přehlednou strukturu a je rozvíjen podle logického plánu. Daří se sladit vysoce abstraktní pasáže s bohatou faktografickou dokumentací. Velká část výkladu se pohybuje v rovině ekonomických tvrzení, což je vzhledem k danému tématu naprosto oprávněné. Možná mohla být větší pozornost věnována demografickým aspektům vývoje švédské společnosti, neboť je známo, že právě ony (respektive tzv. demografická dividenda) vývoj sociálního státu silně ovlivňují. Těmto aspektům je pozornost věnována především v souvislosti s problematikou starobních penzí, demografický vývoj však má dopady mnohem širší a jejich důsledky jsou relevantní pro osudy sociálního státu jako takového. Větší pozornost mohla být možná věnována i fungování sítí primární sociability počínaje rodinnými a příbuzenskými vazbami, od nichž si někteří slibují, že mohou snížit tlaky na systém sociálního zabezpečení a sociálnímu státu odlehčovat.

Formální úroveň práce

Autor pracuje velice pečlivě s empirickým materiálem, který shromáždil v úctyhodném rozsahu, styl jeho psaní je kultivovaný a respektuje všechny zásady odborné práce. Před případným publikováním práce či jejích částí doporučuji vychytat několik překlepů, které se v textu sice v počtu jen minimálním, ale přece jen objevily.

Práce s prameny či s materiálem

Autor využívá jak odborných publikací, tak také informací plynoucích z rozhovorů s experty na danou problematiku, to vše dokázal vhodně skloubit a argumentačně dobře propojit. Pracuje téměř výhradně s cizojazyčnou literaturou, jejíž odborné termíny správně interpretuje.

Vlastní přínos

Vlastní přínos autora práce spatřuji především ve dvou ohledech. Za prvé v souvislosti s jeho závěry ohledně dopadů vstupu Švédska do Evropské unie, k němuž došlo v době, kdy se země potýkala s důsledky hospodářské krize. Hlavní přínos spatřuji v tezi, podle níž nelze hodnotit dopady globalizace na národní státy a jejich systémy sociálního zabezpečení paušálně, neboť je ovlivněn typem ekonomického potenciálu dané země. Pokud jsem autora dobře pochopil, pak z této teze plyne závěr, že proces globalizace úroveň národních ekonomik nesblíží, nýbrž nerovnost mezi nimi ještě prohloubí.

Dotazy k obhajobě

Jestliže je pravda, že se dopady globalizace na jednotlivé země liší podle specifického charakteru ekonomik daných zemí, jaké šance dává autor snaze Evropské unie realizovat projekty typu Evropský pilíř sociálních práv?

Podle některých hypotéz sociální stát podporuje proces individualizace, neboť kryje řadu rizik spjatých s životními volbami. Vytváří si tak sám své odpůrce, neboť individualismus v principu zmenšuje ochotu k solidaritě s druhými. Pokud tato hypotéza pro Švédsko neplatí, pak z jakých důvodů?

Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěl.